

واکاوی نقش صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در مدیریت بحران اقتصادی کووید-۱۹ (۲۰۲۱-۲۰۱۹)

دکتر سیدجلال دهقانی فیروزآبادی* - رستم ضیائی** - دکتر مهدی صادقی شاهدانی***

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

چکیده

پاندمی کووید-۱۹ به‌عنوان یکی از بحران‌های قرن بیست و یکم شناخته می‌شود که آثار گسترده و چندجانبه‌ای در عرصه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی برجای گذاشت. تعطیلی ناگهانی فعالیت‌های اقتصادی در سطح جهانی، بحران جدیدی را به وجود آورد که تنها چند سال پس از بحران مالی جهانی آغاز شد. این بحران هم‌زمان با چالش‌های جدی ناشی از تغییرات اقلیمی، دیجیتالی شدن اقتصادها، رقابت‌های ژئوپلیتیکی و نابرابری‌های ژئواکونومیک در جهان تلاقی یافت. در این شرایط، نهادهای مالی بین‌المللی نظیر صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، به‌عنوان بازیگران موثر در مدیریت پیامدهای اقتصادی این بحران شناخته می‌شدند. در این راستا سؤال اصلی این پژوهش آن است که صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در بازه زمانی ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ چه نقش‌هایی در مدیریت پیامدهای اقتصادی این بحران ایفا کرده‌اند و تا چه میزان این اقدامات به تقویت همکاری‌های بین‌المللی انجامیده است؟ رویکرد این پژوهش، کیفی از نوع اکتشافی بوده و از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. هدف اصلی پژوهش حاضر، ارزیابی میزان اثربخشی این اقدامات در کاهش پیامدهای اقتصادی بحران کووید-۱۹ و شناسایی نقاط ضعف ساختاری آن‌ها است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که هرچند این نهادها با اجرای برنامه‌های مالی و سیاست‌های تسهیل‌گرانه توانستند نقش مؤثری در کاهش اثرات کوتاه‌مدت بحران ایفا کنند، اما برای مدیریت مؤثرتر بحران‌های آتی، نیازمند بازطراحی ابزارها و تقویت ساختارهای نهادی خود هستند. در نتیجه، این پژوهش بر ضرورت اصلاحات ساختاری در نظام مالی بین‌المللی تأکید دارد.

کلیدواژگان: بانک جهانی، بحران اقتصادی، بحران بین‌المللی، صندوق بین‌المللی پول، کووید-۱۹، نهادهای مالی بین‌المللی، همکاری بین‌المللی.

* استاد تمام گروه روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

** دانشجوی کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل، دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی، دانشگاه امام صادق، تهران، ایران.

نویسنده مسئول / ایمیل: r.zyaei@isu.ac.ir

*** استاد تمام گروه اقتصاد، دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد، دانشگاه امام صادق، تهران، ایران.

مقدمه

همه‌گیری کووید-۱۹ که در دسامبر ۲۰۱۹ در چین شناسایی شد، به یکی از جدی‌ترین بحران‌های قرن بیست و یکم تبدیل گردید و تمامی ابعاد زندگی بشری از جمله نظام‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی را به شدت تحت تأثیر قرارداد. این بحران به‌ویژه در عصر جهانی شدن وابستگی متقابل جوامع را برجسته‌تر کرد و نشان داد که حتی ساختارهای پیشرفته اقتصادی و نهادهای مالی بین‌المللی در برابر بحران‌های غیرمنتظره آسیب‌پذیر هستند. اثرات این پاندمی، به دلیل تعطیلی گسترده فعالیت‌های اقتصادی و فشار بر نظام‌های بهداشتی به سرعت به یک بحران چندوجهی تبدیل شد و چالش‌های گسترده‌ای را برای دولت‌ها، بنگاه‌های اقتصادی و نهادهای بین‌المللی ایجاد کرد. این پاندمی، تنها یک دهه پس از بحران مالی جهانی ۲۰۰۸-۲۰۰۷، جهان را با بحرانی نوظهور مواجه ساخت که به گفته بانک جهانی (۲۰۲۲)، «بزرگ‌ترین بحران اقتصادی قرن اخیر» بوده است. این بحران نشان داد که حتی سیستم‌های اقتصادی پیشرفته و نهادهای مالی بین‌المللی نیز در برابر بحران‌های جهانی آسیب‌پذیر هستند. در این شرایط، نهادهای مالی بین‌المللی نظیر صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، به‌عنوان بازیگران مؤثر در مدیریت پیامدهای اقتصادی این بحران شناخته می‌شدند. این نهادها که در سال ۱۹۴۴ و در چارچوب کنفرانس بین‌المللی برتون وودز تأسیس شدند، هدف اصلی خود را ایجاد ثبات اقتصادی جهانی و تسهیل رشد پایدار قرار داده‌اند. هرچند مأموریت اولیه آن‌ها ثابت باقی‌مانده، سیاست‌ها و رویکردهایشان با توجه به تغییرات اقتصادی و بروز بحران‌های جدید به طور مستمر تکامل یافته است.

سؤال اصلی این پژوهش عبارت است از اینکه صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی چه نقشی در مدیریت پیامدهای اقتصادی بحران کووید-۱۹ در بازه زمانی ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ ایفا کرده‌اند؟ فرضیه اصلی پژوهش حاضر این است که اقدامات صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، علی‌رغم اثرات مثبت خود در کاهش پیامدهای بحران، نشان داده‌اند که ابزارها و ساختارهای موجود این نهادها برای مدیریت بحران‌های جهانی کافی نیستند و نیازمند اصلاحات و بازطراحی‌اند. پژوهش حاضر از رویکرد کیفی و اکتشافی استفاده می‌کند و روش گردآوری اطلاعات آن مبتنی بر بررسی اسناد و منابع کتابخانه‌ای است. این منابع شامل مقالات، کتاب‌ها، گزارش‌های مالی، مقالات تخصصی، اسناد آماری و مستندات دسته اول خارجی است. بررسی این اسناد و منابع به محقق این امکان را می‌دهد که به صورت جامع به تحلیل تأثیر اقدامات این نهادها در کشورهای مختلف پرداخته و تأثیر آن‌ها را در مدیریت بحران ارزیابی کند. هدف اصلی این پژوهش، تحلیل میزان انطباق‌پذیری صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی با شرایط بحران کووید-۱۹ و ارزیابی نقش آن‌ها در مدیریت پیامدهای اقتصادی این بحران است. علاوه بر این، این پژوهش به دنبال شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های این نهادها در دوران بحران برای بهبود آمادگی این نهادها در مواجهه با بحران‌های مشابه در آینده است. در این پژوهش از رویکرد کیفی و اکتشافی با روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. داده‌های پژوهش از منابع مختلف، از جمله مقالات علمی، گزارش‌های مالی و اسناد آماری جمع‌آوری شده‌اند. این منابع از پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر مانند صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی،

جی استورا، گوگل اسکالر، اسکوپوس^۱ انتخاب شده‌اند. معیار انتخاب این منابع شامل اعتبار علمی، انتشار در ژورنال‌های معتبر و ارتباط مستقیم با موضوع پژوهش بوده است. بازه زمانی پژوهش ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ در نظر گرفته شده تا تأثیر اقدامات صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در مدیریت بحران اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ بررسی شود. تحلیل داده‌ها از طریق بررسی اسناد و گزارش‌های رسمی این نهادها، تحلیل سیاست‌های مالی ارائه شده و ارزیابی اقدامات حمایتی در دوره بحران انجام شده است. همچنین، پژوهش با تمرکز بر مقالات آکادمیک انگلیسی منتشر شده در پایگاه‌های معتبر علمی، روندهای کلیدی سیاست‌گذاری اقتصادی در این دوره را مورد بررسی قرار داده است.

۱- پیشینه پژوهش

مطالعات صورت گرفته در موضوع نقش نهادهای مالی بین‌المللی در مدیریت پیامدهای اقتصادی ناشی از پاندمی کووید-۱۹ نشان می‌دهد که این حوزه پژوهشی کمتر مورد توجه مراکز تحقیقاتی و پژوهشگران قرار گرفته است. جستجو در منابع بیانگر آن است که آثار منتشر شده عموماً متوجه اثرات اقتصادی پاندمی کووید-۱۹ هستند و به صورت تخصصی به نقش نهادهای مالی بین‌المللی در مدیریت پیامدهای اقتصادی پرداخته نشده است. بر این اساس در نگاهی کلی فقط چند عنوان مقاله با این موضوع منتشر شده است:

جعفری، محمودزاده و نیلی (۱۴۰۲) در پژوهش «اثر اقدامات مالی دولت‌ها بر نرخ ابتلا به کووید-۱۹» به بررسی اثر هزینه‌کردهای مستقیم دولت‌ها و اجزای آن بر نرخ ابتلا پرداخته‌اند. این پژوهش تأکید خود را بر سیاست‌های مالی داخلی دولت‌ها و تأثیر آن بر نرخ ابتلا به بیماری گذاشته و به نقش نهادهای مالی بین‌المللی در مدیریت پیامدهای اقتصادی پرداخته و دامنه تحلیل آن از سطح ملی فراتر رفته و به تعاملات بین‌المللی و اثرگذاری نهادهای مالی بر پیامدهای اقتصادی بحران اشاره‌ای نکرده است. رویکرد تخصصی‌تر به ابعاد اقتصادی بحران و تأثیر نهادهای بین‌المللی بر مدیریت آن، از جمله وجه تمایز جستار حاضر با پژوهش فوق است. (جعفری، محمودزاده و نیلی، ۱۴۰۲: ۸۵-۵۳؛ Jafari).

Mahmoudzadeh, & Nili, 2023: 53-85)

مصفا و کیانی (۱۴۰۳) در پژوهش «مشروعیت اقدامات سازمان ملل متحد در دوران همه‌گیری کووید-۱۹» به تحلیل مشروعیت اقدامات و تصمیمات سازمان ملل متحد و سازمان بهداشت جهانی در مواجهه با بحران همه‌گیری کووید-۱۹ می‌پردازد. در این پژوهش به ابعاد اقتصادی و پیامدهای مالی ناشی از پاندمی کووید-۱۹ اشاره نشده است و این به‌عنوان وجه افتراق این پژوهش با مقاله فوق‌الذکر به شمار می‌آید (مصفا و کیانی، ۱۴۰۳: ۳۴-۷)؛ (Mosafa & Kiani, 2024: 7-34).

شهبازی و عبّطو (۱۴۰۳) در پژوهش «کارنامه سازمان بهداشت جهانی در مقابله با کووید-۱۹ در

^۱. JSTOR

^۲. Google Scholar

^۳. Scopus

ترازوی حقوق بین‌الملل: ضعف‌ها و پیشنهادهایی جهت اصلاح عمل سازمان به بهداشت جهانی در مدیریت بحران کووید-۱۹ پرداخته‌اند. این مطالعه نشان می‌دهد که ظهور و انتشار سریع پاندمی‌ها ناشی از ماهیت زندگی بین‌المللی و افزایش جابه‌جایی افراد و کالاها است. امری که در تحقیق مذکور مغفول مانده بررسی عملکرد سازمان‌های مالی بین‌المللی در مدیریت بحران کووید-۱۹ است (شهبازی و عبّو، ۱۴۰۳: ۱۸۴-۱۵۳)؛ (Shahbazi & Abzo, 2024: 153-184).

یوسفی و سلیمانی (۱۴۰۲) در پژوهش «فعالان محدود، فعالیت‌های نامحدود؛ بررسی نقش و عملکرد سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی^۱ در مقابله با بحران جهانی ویروس کرونا» به تحلیل نقش و تأثیر این سازمان‌ها در مدیریت بحران کووید-۱۹ پرداخته‌اند. آنچه پژوهش ما را با مقاله مذکور متمایز می‌کند تمرکز آن بر سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی است (یوسفی و سلیمانی، ۱۴۰۲: ۲۵۷-۲۳۹)؛ (Yousefi & Soleimani, 2023: 239-257).

محمدنیا (۱۴۰۲) در پژوهش «کووید-۱۹، امنیت بهداشتی و دیپلماسی جهانی بهداشت» به بررسی تأثیر شیوع ویروس کووید-۱۹ بر گسترش دیپلماسی جهانی بهداشت پرداخته است. این تحقیق به ابعاد امنیت انسانی و ضرورت همکاری‌های بهداشتی بین‌المللی پرداخته؛ اما ابعاد اقتصادی و نقش نهادهای مالی جهت مدیریت پیامدهای این بیماری را برجسته نکرده و این یکی از نقاط متمایزکننده با پژوهش حاضر است (محمدنیا، ۱۴۰۲: ۱۷۴-۱۳۹)؛ (Mohammadiya, 2023: 139-174).

در ادامه مقالات انگلیسی مورد بررسی قرار می‌گیرند:

در مقالات انگلیسی چان^۲، نایدو^۳ و سوبرینو^۴ (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر اقدامات تأمین مالی صندوق بین‌المللی پول بر کشورهای درحال توسعه پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که این اقدامات تأمین مالی باعث کاهش محدودیت‌های مالی و فراهم آوردن زمینه برای افزایش هزینه‌های دولتی در این کشورها شده است. وجه تمایز پژوهش حاضر با مقاله فوق‌الذکر در بررسی جامع تمامی اقدامات صورت گرفته از سوی این نهادهای مالی در مدیریت پیامدهای اقتصادی کووید-۱۹ است (Chun, Naidoo, & Sobrinho, 2022: 61).

همچنین، گریتایافونگ^۵ و رسترپو - اکاواریا^۶ (۲۰۲۳) در تحلیل خود بر اهمیت تعهدات مالی صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در حدود ۱,۱۶ تریلیون دلار تأکید کرده و خاطر نشان کردند که این منابع در حفظ ثبات مالی کشورهای درحال توسعه ضروری بوده است، اگرچه در شرایط بحرانی این منابع ممکن است به تنهایی کافی نباشد. رویکرد انتقادی وجه افتراق این پژوهش با مقاله اشاره شده است (Grittayaphong & Restrepo-Echavarría, 2023: 137-149).

¹. Non-governmental organization (NGO)

². Sumin Chun

³. Karmen Naidoo

⁴. Nelson Sobrinho

⁵. Praew Grittayaphong

⁶. Restrepo-Echavarría

افزون بر این، چیتندرو^۱ و انکوادی^۲ (۲۰۲۲) در پژوهش خود تأثیر سیاست‌های وام‌دهی صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی را بر توسعه اقتصادی آفریقا ارزیابی کرده و به این نتیجه رسیده‌اند که در حالی که وام‌های صندوق بین‌المللی پول تأثیر مثبت قابل توجهی بر تولید ناخالص داخلی داشتند، وام‌های بانک جهانی اثرات منفی بر تولید ناخالص داخلی کشورهای آفریقایی به دنبال داشته‌اند که این امر بر لزوم مدیریت بهینه بدهی‌ها و تخصیص منابع مالی برای اولویت‌بندی اهداف رشد اقتصادی تأکید دارد. در حالی که این مقاله بر منطقه خاص آفریقا متمرکز است، پژوهش حاضر به طور جامع‌تر به بررسی نقش نهادهای مالی بین‌المللی در مدیریت پیامدهای اقتصادی پاندمی کووید-۱۹ در سطح جهانی می‌پردازد (Chitenderu & Ncwadi, 2022: 247-262).

۲- چارچوب مفهومی

۲-۱- بحران بین‌المللی

بحران‌های بین‌المللی به وضعیت‌هایی اطلاق می‌شود که در آن دو یا چند کشور یا حتی تمامی کشورهای جهان درگیر تهدیدات فوری و گسترده‌ای می‌شوند که امنیت جهانی و روابط بین‌المللی را تهدید می‌کند (Olsson & Verbeek, 2016: 275-299). این بحران‌ها می‌توانند در اشکال مختلفی بروز کنند؛ از جنگ‌های جهانی که کشورهای مختلف را به طور مستقیم وارد درگیری‌های نظامی می‌کند، تا بحران‌هایی مانند پاندمی‌ها (مثل کووید ۱۹) یا بحران‌های مالی جهانی که اثرات عمیق و فراگیری بر اقتصاد و ساختار اجتماعی جوامع دارند (Hirschmann, 2023: 1-19). در این شرایط، تنش‌ها به طور چشمگیری افزایش یافته و دولت‌ها مجبور به اتخاذ تصمیمات فوری و سریع می‌شوند که پیامدهای گسترده‌ای برای روابط بین‌المللی و نظم جهانی به دنبال دارد (Welch, 2021: 23).

۲-۲- نهادهای مالی بین‌المللی

مؤسسات مالی بین‌المللی (IFIs) شامل مجموعه‌ای از نهادهایی هستند که^۳ در زمینه تأمین مالی، توسعه اقتصادی، و تثبیت اقتصاد جهانی فعالیت دارند. از نهادهای اصلی می‌توان به صندوق بین‌المللی پول (IMF) و بانک جهانی^۴ (WB) اشاره کرد. مؤسسات مالی بین‌المللی به طور ویژه بر رشد اقتصادی پایدار متمرکز هستند و در حوزه‌هایی چون کاهش فقر، توسعه زیرساخت‌ها و تاب‌آوری در برابر تغییرات اقلیمی فعالیت دارند. ساختار حکمرانی این مؤسسات معمولاً شامل کشورهای عضو است که از طریق تأمین مالی و مشارکت در فرایندهای سیاست‌گذاری، منافع کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه را تأمین می‌کنند (Bhargava, 2021:20; World Resources Institute, 2023: 2). چارچوب عملیاتی مؤسسات مالی بین‌المللی از طریق تأمین منابع مالی به روش‌های مختلف مانند

^۱. Tafadzwa Thelmah Chitenderu

^۲. Ronney Ncwadi

^۳. International Financial Institutions

^۴. International Monetary Fund

^۵. World Bank

وام‌ها، کمک‌های بلاعوض و مشاوره‌های فنی پیاده‌سازی می‌شود. به‌عنوان مثال، صندوق بین‌المللی پول به کشورهای در حال بحران تراز پرداخت‌ها، حمایت مالی موقتی ارائه می‌دهد و از آن‌ها می‌خواهد تا سیاست‌های اقتصادی پایدار را به‌عنوان شرط دریافت کمک‌ها اعمال کنند (Bhargava, 2021: 1-18). در مقابل، بانک‌های چندجانبه توسعه مانند بانک جهانی، بر پروژه‌های بلندمدت توسعه‌ای که نیازمند سرمایه‌گذاری‌های کلان در بخش‌هایی همچون آموزش، بهداشت و زیرساخت‌ها هستند، تمرکز دارند. این مؤسسات علاوه بر تأمین مالی، نقش مؤثری در هدایت سیاست‌های اقتصادی کشورهای دریافت‌کننده از طریق ابزار مشروطیت ایفا می‌کنند. به‌این ترتیب، کمک‌های مالی به طور معمول مشروط به اعمال اصلاحات خاص در سیاست‌ها و ساختارهای اقتصادی است (World Resources Institute, 2023).

۲-۳- رژیم‌های بین‌المللی

رژیم‌های بین‌المللی به مجموعه‌ای از اصول، هنجارها، قواعد و رویه‌های تصمیم‌گیری اطلاق می‌شود که تعاملات میان کشورها را در زمینه‌هایی مانند تجارت، امنیت، اقتصاد یا محیط‌زیست و... تنظیم می‌کنند. این رژیم‌ها باهدف حل مشکلات ناشی از اقدام جمعی و تسهیل همکاری میان دولت‌ها شکل می‌گیرند. طبق نظر کراسنر^۱ (۱۹۸۲)، رژیم‌ها به‌عنوان متغیرهای واسطه‌ای عمل کرده و بر رفتار کشورها تأثیر می‌گذارند. این تأثیرات از طریق شکل‌دهی به انتظارات، کاهش هزینه‌های مبادله و فراهم آوردن سازوکارهایی برای حل و فصل اختلافات صورت می‌گیرد. در واقع، این رژیم‌ها نقش مهمی در ایجاد نظم در روابط بین‌المللی ایفا می‌کنند (Krasner, 1982: 185 - 205). در طول پاندمی کووید-۱۹، صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی به‌عنوان رژیم‌های بین‌المللی در مواجهه با بحران کووید-۱۹ پیامدهای اقتصادی این بحران را مدیریت کردند. صندوق بین‌المللی پول با تقویت مکانیسم‌های تأمین مالی اضطراری خود، از جمله تسهیلات اعتباری سریع^۲ (RCF) و ابزار تأمین مالی سریع^۳ (RFI)، به کشورهای عضو که با مشکلات تراز پرداخت‌ها در اثر بحران اقتصادی روبه‌رو بودند، کمک‌های فوری ارائه داد (International Monetary Fund, 2020). علاوه بر این، صندوق با ابتکار تعلیق خدمت بدهی^۴ (DSSI) از کشورهای فقیر حمایت کرد تا منابع بیشتری برای مقابله با بحران پاندمی آزاد شود. در همین راستا، بانک جهانی نیز به کشورهای درحال توسعه کمک‌های مالی گسترده‌ای ارائه داد و با تعهد بیش از ۱۵۷ میلیارد دلار از آوریل ۲۰۲۰ تا پایان سال مالی ۲۰۲۱، به تقویت سیستم‌های بهداشتی و کاهش اختلالات اجتماعی - اقتصادی پرداخته است (World Bank Group, 2024a). این اقدامات نشان‌دهنده عملکرد مؤثر رژیم‌های بین‌المللی در قالب یک همکاری جهانی برای پاسخگویی به بحران‌های جهانی است. در اکتبر ۲۰۲۴، همکاری‌های بین‌المللی میان

¹. Krasner

². Rapid Credit Facility

³. Rapid Financing Instruments

⁴. Debt Service Suspension Initiative

صندوق بین‌المللی پول، گروه بانک جهانی و سازمان بهداشت جهانی به طور رسمی برای تقویت آمادگی در برابر پاندمی‌ها گسترش یافت (World Bank Group, 2024b). این همکاری و تعامل نمادی از کارکرد مؤثر رژیم‌های بین‌المللی است. این اقدامات به‌ویژه در زمان بحران‌های جهانی، بر اهمیت هماهنگی و همکاری‌های مؤثر بین‌المللی در حفظ ثبات اقتصادی تأکید می‌کند.

۳- تاریخچه

همه‌گیری کووید-۱۹ که از دسامبر ۲۰۱۹ آغاز شد، در سال ۲۰۲۰ به یک بحران جهانی تبدیل گردید و تأثیرات اقتصادی عمده‌ای به همراه داشت. این بحران باعث کاهش ۳٫۱ درصدی تولید جهانی در سال ۲۰۲۰ شد (IMF, 2022c). به‌ویژه در کشورهای درحال توسعه، این بحران موجب افزایش فقر شدید شده و تخمین زده می‌شود که حدود ۸۸ میلیون نفر به جمعیت فقیر جهان افزوده شده‌اند (World Bank, 2020f). شیوع این بیماری و پیامدهای آن، برای کشورها چالش‌های عمده‌ای در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی به وجود آورد، به‌ویژه در زمینه تدابیر مالی و اقتصادی که برای مقابله با بحران اتخاذ شد. پاندمی‌ها معمولاً اثرات بلندمدتی بر سیاست‌های اقتصادی و مالی دارند. بحران کووید-۱۹ آسیب‌پذیری‌های اقتصادی را به‌ویژه در کشورهای درحال توسعه نشان داد، کشورهایی که پیش از بحران با مشکلاتی نظیر بدهی‌های سنگین روبه‌رو بودند و در مدیریت سیاست‌های مالی در واکنش به بحران با چالش‌های جدی مواجه شدند (Baldwin & di Mauro, 2020:70-58). اثر اصلی اقتصادی پاندمی کووید-۱۹ ناشی از اختلالات در عرضه و تقاضا بود که منجر به کاهش تجارت جهانی و افت درآمد خانوارها شد (World Bank, 2022a). تعطیلی کسب‌وکارها و کاهش ظرفیت تولید موجب افزایش بیکاری و کاهش مصرف شد و در نتیجه رکود اقتصادی تشدید یافت.

رکود اقتصادی ناشی از پاندمی کووید-۱۹ اگرچه چالش‌های گسترده‌ای را برای بسیاری از کشورها به همراه داشت، اما برای برخی از کشورها همچون چین فرصت تازه‌ای برای رشد اقتصادی فراهم آورد. توسعه اقتصادی چین وابسته به صادرات و جریان‌های ارزی حاصل از آن است و در همین راستا، چین با تقویت صنایع تولیدی داخلی، ضمن تأمین نیازهای بازار داخلی، ظرفیت‌های صادراتی خود را افزایش داد. در سطح کلان، اقتصاد جهانی نیز به طور فزاینده‌ای به زنجیره تأمین چین وابسته شده، زیرا این کشور نقشی محوری در شبکه عرضه و تقاضای بین‌المللی ایفا می‌کند. در این میان، سیاست‌گذاری چین در حوزه دیپلماسی سلامت در دوران پاندمی کووید-۱۹ به‌عنوان یک ابزار راهبردی به بهبود تصویر بین‌المللی این کشور کمک کرده و امکان گسترش نفوذ اقتصادی آن را در میان کشورهایی که به حمایت‌های بهداشتی نیازمندند، به‌ویژه در جهان درحال توسعه، تسهیل نمود. این راهبرد نه تنها دسترسی چین به منابع اولیه و بازارهای جدید را تسهیل کرد، بلکه جایگاه آن را به‌عنوان کنشگری مؤثر در نظام بین‌الملل ارتقا داد (باقری دولت‌آبادی، ۱۴۰۲: ۳۰-۱).

۴- نقش و عملکرد نهادهای مالی بین‌المللی در مواجهه با بحران اقتصادی ناشی از کووید-۱۹

در ادامه، اقدامات صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در واکنش به پاندمی کووید-۱۹ بررسی

خواهد شد تا تأثیر این اقدامات بر کاهش پیامدهای اقتصادی این بحران ارزیابی شود.

۴-۱- پاسخ صندوق بین‌المللی پول به بحران اقتصادی کووید-۱۹

با شیوع پاندمی کووید-۱۹، نیاز به حمایت مالی در میان کشورهای عضو صندوق بین‌المللی پول به طور چشمگیری افزایش یافت. در این راستا، صندوق رویکردی جامع و نوآورانه برای کاهش پیامدهای اقتصادی بحران اتخاذ کرد. از مجموع ظرفیت ۱ تریلیون دلاری صندوق، ۲۵۰ میلیارد دلار برای تأمین مالی اضطراری تخصیص داده شد که ۱۷۰ میلیون دلار آن در قالب کمک‌های مالی به ۹۰ کشور اختصاص یافت (IMF, 2022c). این اقدام نشان‌دهنده تمرکز صندوق بر تقویت ثبات مالی جهانی در برابر یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های قرن اخیر بود. همچنین صندوق بین‌المللی پول در پاسخ به بحران اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا، مجموعه اقداماتی را برای حمایت از کشورهای عضو به‌ویژه در زمینه تأمین مالی و حفظ ثبات اقتصادی اتخاذ کرد. این اقدامات به طور عمده در چهار محور اصلی متمرکز بود که در ذیل مورد بررسی قرار می‌گیرد: اولین و مهم‌ترین اقدام صندوق بین‌المللی پول در پاسخ به بحران‌های اقتصادی جهانی، تأمین مالی اضطراری برای کشورهای نیازمند بود. صندوق با بهره‌گیری از ابزارهای تأمین مالی سریع (RFI) و تسهیلات اعتباری سریع (RCF)،^۱ منابع مالی ضروری را برای کشورهایی که با بحران‌هایی نظیر کاهش درآمدها و افزایش هزینه‌ها مواجه بودند، فراهم کرد. به‌عنوان نمونه، جمهوری قرقیزستان مجموعاً ۸۸٫۸ میلیون حقوق برداشت ویژه^۳ (SDR) دریافت کرد که معادل تقریباً ۱۲۰٫۹ میلیون دلار آمریکا است؛ از این مبلغ، ۵۹٫۲ میلیون تحت ابزار تأمین مالی سریع و ۲۹٫۶ میلیون تحت تسهیلات اعتباری سریع تخصیص یافت (IMF, 2020e). همچنین، تاجیکستان ۱۳۹٫۲ میلیون حقوق برداشت ویژه (حدود ۱۸۹٫۵ میلیون دلار آمریکا) تحت تسهیلات اعتباری سریع دریافت کرد (IMF, 2020f). در منطقه آسیا و اقیانوسیه، کشورهایی مانند بنگلادش، مالدیو، مغولستان، میانمار، نپال، پاپوآ گینه نو، ساموآ، جزایر سلیمان و تونگا مجموعاً حدود ۲٫۲۳ میلیارد دلار آمریکا از طریق این ابزارها دریافت کردند (SpringerProfessional.de, 2021).

علاوه بر این، صندوق بین‌المللی پول به‌منظور کمک به کشورهای در معرض بحران‌های نقدینگی کوتاه‌مدت، اقدام به ایجاد خط نقدینگی کوتاه‌مدت (SLL) نمود. این خط اعتباری به کشورهای^۴ عضو این امکان را داد تا در شرایط بحران‌های غیرمنتظره، به‌ویژه در مواقع نیاز به پرداخت‌های فوری، به منابع مالی ضروری دست یابند و از فشارهای مالی ناشی از بحران‌ها جلوگیری کنند (IMF, 2021a). (7-4 شیلی اولین کشوری بود که در می ۲۰۲۲ قراردادی یک‌ساله به مبلغ ۳٫۵ میلیارد دلار با صندوق بین‌المللی پول جهت استفاده از این تسهیلات امضا کرد. این تسهیلات در شرایطی به شیلی اعطا شد

^۱. Rapid Financing Instruments

^۲. Rapid Credit Facility

^۳. Special Drawing Rights

^۴. Short-term Liquidity Line

که برای مقابله با شوک‌های اقتصادی خارجی به منابع مالی نیاز داشت (IMF, 2022b). با این حال، شیلی از این اعتبار استفاده نکرد و پس از سه ماه به دلیل شرایط اقتصادی بدتر، به خط اعتباری منعطف^۱ (FCL) بازگشت (Elischolar, 2021).

یکی دیگر از اقدامات مهم صندوق، تخصیص حقوق برداشت ویژه (SDR) بود. در این چهارچوب، مبلغ ۶۵۰ میلیارد دلار به کشورهای عضو تخصیص یافت. این تخصیص به‌ویژه برای کشورهای کم‌درآمد و آسیب‌پذیر که با مشکلات ارزی روبه‌رو بودند، ابزاری مؤثر برای افزایش ذخایر ارزی و مقابله با بحران‌های اقتصادی فراهم ساخت (IMF, 2021a). در نهایت، صندوق بین‌المللی پول برای کاهش فشارهای مالی بر کشورهای آسیب‌پذیر، از طریق صندوق مقابله با بحران و تخفیف بدهی^۲ (CCRT) به کشورها کمک نمود تا تمرکز بیشتری بر حل بحران‌های اقتصادی خود داشته باشند و از افزایش مشکلات مالی بلندمدت جلوگیری کنند. با اتخاذ این مجموعه اقدامات، صندوق بین‌المللی پول تلاش کرد تا کشورهای عضو را در برابر بحران‌های اقتصادی ناشی از پاندمی کووید-۱۹ مقاوم‌تر سازد و به حفظ ثبات مالی و اقتصادی در سطح جهانی کمک نماید. بر اساس آمار منتشر شده در سایت صندوق بین‌المللی پول، ۸۵ کشور عضو از تسهیلات اضطراری، ۲۹ کشور فقیر یا آسیب‌پذیر از تخفیف بدهی، و ۱۶۰ کشور از مشاوره‌های سیاستی بهره‌مند شدند (IMF, 2021a).

۴-۲- پاسخ بانک جهانی به بحران اقتصادی کووید-۱۹

بانک جهانی در واکنش به بحران جهانی ناشی از پاندمی کووید-۱۹، بزرگ‌ترین پاسخ مقابله‌ای خود را در تاریخ ثبت کرد. از آوریل ۲۰۲۰ تا پایان سال مالی ۲۰۲۱ بیش از ۱۵۷ میلیارد دلار به کشورهای عضو و بخش‌های دولتی و خصوصی اختصاص داد تا اقدامات بهداشتی و اجتماعی را تقویت کرده و خسارات اقتصادی ناشی از بحران را کاهش دهد (World Bank, 2020g). در این مدت، ۱۰۶ کشور با آسیب‌پذیری بالا یا متوسط در برابر بحران‌ها، مجموعاً ۳۰ میلیارد دلار از بانک جهانی دریافت کردند. این منابع برای حمایت از سیستم‌های بهداشت عمومی، تقویت اقدامات حفاظتی و مقابله با چالش‌های اجتماعی به کار گرفته شد (World Bank, 2022d). یکی از اقدامات بارز بانک جهانی در پاسخ به بحران، تصویب ۹۴ پروژه با مجموع اعتباری بالغ بر ۹ میلیارد دلار تا پایان آوریل ۲۰۲۰ بود. این پروژه‌ها شامل کمک‌های مالی به کشورهای مختلف از جمله جمهوری دموکراتیک کنگو، تاجیکستان، هائیتی و هند بود. به‌عنوان مثال، در جمهوری دموکراتیک کنگو، ۴۷ میلیون دلار برای استراتژی‌های مهار ویروس و آموزش کارکنان پزشکی تخصیص یافت. در هند نیز، یک میلیارد دلار برای تقویت ظرفیت‌های بهداشتی، از جمله راه‌اندازی بخش‌های ایزولاسیون آجدید و تأمین تجهیزات محافظت شخصی اختصاص پیدا کرد (World Bank, 2020c).

بانک جهانی همچنین به نابرابری‌های جهانی در توزیع واکسن‌های کووید-۱۹ توجه ویژه‌ای

^۱. The Flexible credit line (FCL)

^۲. Special Drawing Rights

^۳. Catastrophe Containment and Relief Trust

^۴. isolation

داشت و اقداماتی برای تأمین مالی توزیع واکسن‌ها در ۷۸ کشور با مبلغ ۱,۱ میلیارد دلار تصویب کرد. این اقدام به‌ویژه برای کشورهای با توان مالی محدود اهمیت ویژه‌ای داشت (Tatar et al., 2022: 18). همچنین، بانک جهانی از طریق همکاری با مکانیزم بین‌المللی کوواکس^۱ (COVAX)، مکانیسم مالی جدیدی را جهت تسریع در تأمین واکسن‌ها ایجاد کرده بود. در همکاری دیگری، این بانک با اتحادیه آفریقا از ابتکار «تیم کاری واکسن آفریقا» (AVATT) حمایت کرده که هدف آن تأمین^۲ واکسن برای حدود ۴۰۰ میلیون نفر از مردم آفریقا بود (Africanews, 2021: 1). همچنین بانک جهانی با تمرکز بر تقویت نظام‌های حمایت اجتماعی، اقداماتی جهت حمایت از خانوارهای فقیر و آسیب‌پذیر در مواجهه با بحران کووید-۱۹ انجام داد. به طور مثال، این بانک از تلاش‌های اکوادور برای مقابله با چالش‌های ناشی از همه‌گیری حمایت کرد که شامل افزایش فضای مالی، تقویت انعطاف‌پذیری بازار کار و تقویت برنامه‌های اجتماعی هدفمند برای حمایت از مهاجران بود. در مرحله اول برنامه انتقال نقدی اضطراری، دو قسط ماهانه ۶۰ دلاری به ۴۰۰,۰۰۰ خانوار آسیب‌پذیر پرداخت شد که پیش‌تر از هیچ برنامه حمایتی اجتماعی بهره‌مند نبودند. علاوه بر این، در ماه‌های می و ژوئن ۲۰۲۰، به ۴۲۲,۰۰۰ خانوار دیگر پرداخت یک‌باره ۱۲۰ دلاری انجام شد. این اقدامات به ارتقای دسترسی خانوارهای آسیب‌پذیر به خدمات اساسی و افزایش تاب‌آوری آن‌ها در برابر بحران‌های آینده کمک کرد (World Bank, 2022b).

در حوزه اقتصادی، بانک جهانی با ارائه مشاوره‌های سیاستی و منابع مالی به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، سعی در حمایت از حفظ اشتغال و تسهیل بازگشت به رشد اقتصادی پایدار داشت. به‌عنوان نمونه، در جمهوری آفریقای مرکزی، این بانک از بزرگ‌ترین برنامه کار در ازای دستمزد این کشور حمایت کرد که نتیجه آن تولید ۱۰ میلیون ماسک و ایجاد فرصت‌های معیشتی برای حدود ۱۸,۰۰۰ نفر و ۳۰۰ شرکت محلی بود. این برنامه‌ها به حفظ مشاغل در دوران بحران و تسهیل بازگشت به رشد اقتصادی کمک کرده و درعین حال به تقویت تاب‌آوری جوامع محلی در برابر بحران‌های آتی پرداخته است (World Bank, 2022b). در راستای پایداری و رشد اقتصادی، بانک جهانی همچنین به ارائه تأمین مالی سریع برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط^۳ (SMEs) از طریق شرکت‌های تابعه خود مانند شرکت مالی بین‌المللی^۴ (IFC) و آژانس چندجانبه تضمین سرمایه‌گذاری^۵ (MIGA) پرداخته است. به طور خاص، شرکت مالی بین‌المللی تأمین مالی به میزان ۸ میلیارد دلار را برای کمک به کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط به‌منظور حفظ اشتغال و تضمین بازسازی اقتصادی اختصاص داده است. همچنین، آژانس چندجانبه تضمین سرمایه‌گذاری با ارائه تسهیلات ۶,۵ میلیارد دلاری به سرمایه‌گذاران و وام‌دهندگان بخش خصوصی، به حمایت از نیازهای مالی کوتاه‌مدت

^۱. COVID-19 Vaccines Global Access

^۲. The Africa Vaccine Acquisition TaskTeam

^۳. Small and Medium Enterprises

^۴. International Finance Corporation

^۵. Multilateral Investment Guarantee Agency

دولت‌ها و تأمین تجهیزات پزشکی و سرمایه در گردش برای شرکت‌های کوچک و متوسط پرداخته است. این اقدامات به تقویت تاب‌آوری اقتصادی کشورها در برابر بحران‌ها و تسهیل توسعه پایدار و بازسازی سبز کمک کرده است (World Bank, 2022b). در جدول شماره ۱ عملکرد صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در مدیریت بحران اقتصادی کووید-۱۹ مورد بررسی قرار گرفته است.

شاخص	عملکرد صندوق بین‌المللی پول	عملکرد بانک جهانی
کمک‌های مالی	اعطای بیش از ۱۷۰ میلیارد دلار وام به ۹۰ کشور از زمان آغاز پاندمی کووید-۱۹ (International Monetary Fund, 2022).	تأمین بیش از ۱۵۷ میلیارد دلار از آوریل ۲۰۲۰ تا پایان سال مالی ۲۰۲۱، شامل ۴۵,۶ میلیارد دلار از بانک بین‌المللی بازسازی و توسعه ^۲ (IBRD)، ۵۳,۳ میلیارد دلار از توسعه بین‌الملل ^۳ (IDA)، ۴۲,۷ میلیارد دلار از شرکت مالی بین‌المللی (IFC) و ۷,۶ میلیارد دلار از آژانس چندجانبه تضمین سرمایه‌گذاری (MIGA). (World Bank, 2020g)
ابتکارات کاهش بدهی	صندوق بین‌المللی پول از طریق صندوق مهار فاجعه و امدادسانی (CCRT) امکان معافیت از پرداخت بدهی‌ها را برای ۲۹ کشور فقیر عضو فراهم کرد تا بدهی‌های معوقه بین آوریل ۲۰۲۰ و اکتبر ۲۰۲۱ را پرداخت کنند (IMF, 2020g).	ارائه بیش از ۵ میلیارد دلار معافیت بدهی به بیش از ۴۰ کشور (World Bank, 2020e).
تأمین مالی واکسن‌های کووید ۱۹	در آوریل ۲۰۲۱، صندوق بین‌المللی پول تصمیم به تخصیص عمومی حقوق برداشت ویژه (SDR) به ارزش ۶۵۰ میلیارد دلار گرفت تا ذخایر ارزی کشورهای عضو را تقویت کند. این تخصیص به کشورهای عضو امکان داد تا از منابع مالی فراهم‌شده برای تأمین مالی خرید و توزیع واکسن‌های کووید-۱۹ استفاده کنند (IMF, 2021a).	از اکتبر ۲۰۲۰، صندوق بین‌المللی پول مبلغ ۱۲ میلیارد دلار برای مدت ۲۴ ماه به کشورهای مختلف اختصاص داد تا به آن‌ها در تأمین مالی خرید و توزیع واکسن‌های COVID-19 کمک کند. این مبلغ در ژوئن ۲۰۲۱ به ۲۰ میلیارد دلار افزایش یافت (World Bank, 2020e).

^۱. Green Recovery

^۲. International Bank for Reconstruction and Development

^۳. International Development Association

^۴. International Finance Corporation

شخص	عملکرد صندوق بین‌المللی پول	عملکرد بانک جهانی
مشاوره‌های سیاستی	صندوق بین‌المللی پول مشاوره‌های سیاستی به بیش از ۱۶۰ کشور ارائه داد که این کمک‌ها به مسائل مختلفی مانند مدیریت نقدینگی، نظارت مالی، امنیت سایبری و حکمرانی اقتصادی پرداخته است (IMF, 2020d).	بانک جهانی مشاوره سیاستی و کمک‌های فنی برای کمک به کشورهای عضو در طراحی پاسخ‌های مؤثر به تأثیرات اقتصادی پاندمی، شامل راهنمایی در سیاست‌های مالی، تدابیر پولی و اصلاحات ساختاری ارائه داد (World Bank, 2020e).

جدول ۱. عملکرد صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در مدیریت بحران اقتصادی کووید-۱۹
Table 1. Performance of the International Monetary Fund and the World Bank in managing the COVID-19 economic crisis

(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳)؛ (Authors, 2024)

۴-۳- بررسی اثربخشی نهادهای مالی بین‌المللی در مدیریت بحران اقتصادی کووید-۱۹
واکنش صندوق بین‌المللی پول و گروه بانک جهانی به بحران پاندمی کووید-۱۹ را می‌توان به‌عنوان تاحدودی رویکردی فعال توصیف کرد. نهادهای برتون وودز پس از بروز بحران قرنطینه جهانی، به‌سرعت خود را با شرایط اقتصادی جدید هماهنگ کردند. این نهادها با اجرای معیارهای تأمین مالی انعطاف‌پذیرتر برای کشورهای عضو و اصلاحات در فرایندهای تصمیم‌گیری خود، توانستند سازگاری خود را با شرایط بحرانی نشان دهند. ارزیابی عملکرد صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در مدیریت بحران پاندمی کرونا از سوی نهادهای مستقل ارزیابی، اطلاعات مهمی برای بهبود عملکرد این نهادها در مواجهه با بحران‌های آتی فراهم می‌آورد. گزارشی که دفتر ارزیابی مستقل صندوق بین‌المللی پول (IEO) منتشر کرده است، واکنش این نهاد به بحران را به‌طور کلی مثبت ارزیابی می‌کند (Koh & Wojnilower, 2023: 76-77). با این حال، این گزارش به برخی چالش‌های غیرقابل‌پیش‌بینی که صندوق با آن مواجه شد، اشاره دارد. همچنین گزارش بر این نکته تأکید دارد که فرایندهای مدیریت بحران باید به‌طور پیش‌دستانه و با هماهنگی بیشتر طراحی شوند تا نیاز به تغییرات فوری در شرایط بحرانی کاهش یابد (Koh & Wojnilower, 2023: 76-77).

در خصوص رویکرد بانک جهانی، نظر برخی از پژوهشگران مانند کیلیبی^۲ و مک‌ویرتر^۳ (۲۰۲۱) نشان می‌دهد که سیاست‌های ژئوپلیتیکی در زمینه وام‌های کووید-۱۹ تأثیر چندانی نداشتند. برخلاف وام‌های معمولی که از جانب صندوق و بانک جهانی به کشورهای حمایت‌کننده از منافع ایالات

^۱. Independent Evaluation Office

^۲. Christopher Kilby

^۳. Carolyn McWhirter

متحدہ اختصاص داده می‌شد، در بحران کووید-۱۹ این نهادها به طور عمده به تأمین کالای عمومی جهانی و مقابله با چالش‌های جهانی تمرکز کردند (Goodman, 2020). گزارشی از مرکز توسعه جهانی (Duggan et al., 2020: 16) نشان می‌دهد که بانک جهانی نتوانسته است به اهداف خود در ارائه کمک‌های مالی به کشورهای آسیب‌دیده از بحران کووید-۱۹ دست یابد. پرداخت‌های انجام‌شده تنها به حدود نیمی از هدف مدنظر نزدیک شده و این اقدامات پاسخ مالی محدودی در مقایسه با نیازهای واقعی کشورهای آسیب‌دیده داشته است. دامنه کمک‌ها نتوانسته است به طور مؤثر با ابعاد بحران هماهنگ شود همچنین، کنتیکلیس^۱ و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند که نهادهای برتون وودز با اولویت دادن به اهداف اقتصادی و راه‌حل‌های مبتنی بر بازار، به سیاست‌هایی تکیه کردند که اثرات منفی غیرمستقیم بر نتایج بهداشتی و اجتماعی داشت. این رویکرد، به‌ویژه در زمینه کاهش نابرابری‌ها، نتایج ضعیفی به دنبال داشت (Walker et al., 2022: 3). تحقیقات آکسفام^۲ در سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد که اقدامات ناکافی در پاسخ به بحران سلامت جهانی منجر به تشدید نابرابری‌ها شده است. در این راستا، هزینه‌های بهداشتی در نیمی از کشورهای با درآمد پایین و متوسط کاهش یافته، و هزینه‌های آموزشی در ۷۰ درصد از کشورهای دیگر نیز با کاهش همراه بوده است. علاوه بر این، ۹۵ درصد از کشورهای جهان نتوانستند مالیات‌های وضع‌شده بر ثروتمندترین افراد و شرکت‌ها را افزایش دهند که این امر ضعف سیاست‌های اتخاذشده در زمینه کاهش نابرابری‌ها را نمایان می‌سازد (Walker et al., 2022: 3).

یکی دیگر از نقدهای وارد شده موضوع ناکافی بودن و تأخیر در ارائه کمک‌های مالی به کشورهای درحال توسعه است. منتقدان بر این باورند که بسته‌های حمایتی این نهادها نتوانسته‌اند به طور مؤثر شکاف مالی ایجادشده بر اثر رکود اقتصادی ناشی از همه‌گیری را پر کنند. برای مثال، افزایش تسهیلات اعطایی بانک جهانی به کشورهای کم‌درآمد در سال ۲۰۲۰ تنها معادل ۱٫۳٪ از تولید ناخالص داخلی (GDP) این کشورها بوده، درحالی‌که همین کشورها در همان دوره با کاهش ۶٪ در تولید ناخالص داخلی خود مواجه شده‌اند (IRPJ, 2021, para.). این آمار نشان‌دهنده عدم تناسب حمایت‌های مالی این نهادها با نیازهای اقتصادی کشورهای آسیب‌پذیر است.

از دیگر انتقادات مطرح‌شده، ناکارآمدی تسهیلات مالی و اضطراری برای بیماری‌های فراگیر (PEF) است که باهدف ارائه کمک‌های سریع در زمان بحران‌های بهداشتی طراحی شده بود. این سازوکار به دلیل پیچیدگی در فرایندهای اجرایی و شروط سخت‌گیرانه برای آزادسازی منابع، در تحقق مأموریت خود ناکام ماند. به‌عنوان نمونه، منابع مالی این سازوکار تنها پس از گذشت چندین ماه از آغاز بحران و تحقق معیارهای خاصی آزاد شدند که این امر باعث تأخیر در تخصیص کمک‌های مالی ضروری شد و منجر به تضعیف کارکرد اولیه آن یعنی واکنش سریع شد (Bretton

¹. Alexandros Kentikelenis

². Oxfam

³. Gross Domestic Product

⁴. Pandemic Emergency Financing Facility

(Woods Project, 2020: 4).

سیاست‌های ریاضتی تحمیل‌شده از سوی صندوق بین‌المللی پول بر کشورهای دریافت‌کننده تسهیلات مالی، یکی دیگر از محورهای انتقادات بوده است. در طول همه‌گیری، این نهاد همچنان بر اجرای اصلاحات ساختاری و کاهش هزینه‌های عمومی به‌عنوان پیش‌شرط اعطای وام تأکید داشت. این سیاست‌ها در برخی کشورها باعث تضعیف نظام‌های حمایتی اجتماعی و افزایش نابرابری شد. یک مطالعه منتشرشده توسط آکسفام نشان می‌دهد که ۸۴٪ از وام‌های صندوق بین‌المللی پول در این دوره با الزام به اجرای سیاست‌های ریاضتی همراه بوده که می‌توانست توانایی دولت‌ها را در حمایت از اقشار آسیب‌پذیر کاهش دهد (IRPJ, 2021: 17). این مطالعه همچنین نشان می‌دهد که صندوق بین‌المللی پول کشورهای مانند موزامبیک و کنیا را ملزم کرده است تا وام‌های دریافتی خود برای مقابله با بحران کووید-۱۹ را صرف تقویت بخش‌های بهداشت و حمایت اجتماعی کنند، درحالی‌که به طور هم‌زمان سیاست‌های تعدیل اقتصادی را در دوره بهبود اقتصادی دنبال نمایند. آثار محتمل این تدابیر را می‌توان از تجارب تاریخی پیش‌بینی کرد، همان‌طور که توسط نادیا دارا^۱ و نونا تامال^۲ به‌روشنی بیان شده است: تاریخ نشان داده است که اعمال سیاست‌های ریاضتی از سوی صندوق بین‌المللی پول در پاسخ به بحران‌های اقتصادی گذشته، معمولاً منجر به کاهش شدید در بودجه‌های خدمات عمومی نظیر آموزش و بهداشت، کاهش حمایت‌های اجتماعی برای گروه‌های آسیب‌پذیر مانند کارگران و سالمندان، و افزایش مالیات‌های غیرمستقیم می‌شود که تأثیرات نامتناسبی بر خانوارهای کم‌درآمد و زنان دارد. این سیاست‌ها همچنین به تشدید نابرابری‌های اقتصادی و جنسیتی منجر می‌شود (IRPJ, 2021:18). آنتونیو گوترش^۳، دبیرکل سازمان ملل متحد، از این نهادها به دلیل حمایت ناکافی از کشورهای درحال توسعه انتقاد کرده و بر ضرورت انجام اصلاحات اساسی در ساختار مالی بین‌المللی برای رفع بی‌عدالتی‌های موجود تأکید کرده است (Fortune Europe, 2023).

2)

در نهایت، یکی دیگر از نقدهای وارد بر نهادهای برتون وودز، عدم توجه کافی به حقوق بشر در فرایندهای حمایتی این نهادهاست. طبق گزارشی از سازمان دیده‌بان حقوق بشر، تنها تعدادی از اقدامات حمایتی طراحی شده برای مقابله با آثار مالی پاندمی کرونا توانسته‌اند حقوق بشر را حفظ کنند. تحلیل‌های آکسفام نشان می‌دهند که بیشتر وام‌های کووید-۱۹ که توسط صندوق بین‌المللی پول به کشورهای مختلف تخصیص یافت، به طور غیرمستقیم موجب تشدید نابرابری‌های اجتماعی در کشورهای دریافت‌کننده این وام‌ها، به‌ویژه در میان اقشار آسیب‌پذیر، شدند (Tamale, 2021: 3). این انتقادات، ضرورت بازنگری در نحوه عملکرد این نهادها و ایجاد تغییرات ساختاری جهت افزایش کارآمدی و پاسخگویی در بحران‌های اقتصادی آینده را برجسته می‌سازد.

¹. Nadia Daar

². Nona Tamale

³. Antonio Guterres

نتیجه‌گیری

بحران جهانی ناشی از پاندمی کووید-۱۹ به دلیل اثرات گسترده اقتصادی، اجتماعی و سیاسی خود، منجر به اتخاذ سیاست‌های جدید در نظام اقتصاد جهانی شد. این بحران فرصتی برای بازنگری در ساختار نظام مالی بین‌المللی و حرکت به سوی پایداری بیشتر فراهم کرد. صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، به‌عنوان نهادهای کلیدی پس از جنگ جهانی دوم، همچنان چارچوبی برای تقویت همکاری‌های چندجانبه بین‌المللی ارائه می‌دهند، اما رقابت‌های ژئوپلیتیکی و افزایش تنش‌های ژئواکونومیکی این فرصت‌ها را محدود کرده‌اند. صندوق بین‌المللی پول در واکنش به بحران جهانی ناشی از پاندمی کووید-۱۹، اقدامات متعددی را به‌منظور حفظ ثبات مالی جهانی و کاهش تأثیرات منفی بحران بر اقتصاد کشورهای عضو انجام داد. یکی از مهم‌ترین این اقدامات، اعطای تسهیلات اضطراری به کشورهای نیازمند بود که به این کشورها امکان دسترسی به منابع مالی فوری را برای مقابله با مشکلات اقتصادی و نقدینگی فراهم ساخت. همچنین، تخصیص حقوق برداشت ویژه (SDR) به کشورهای با درآمد پایین و متوسط، به‌ویژه در شرایط بحران، به‌عنوان ابزاری برای تقویت ذخایر ارزی کشورها و تسهیل در تأمین منابع مالی در سطح جهانی به کار گرفته شد. بانک جهانی نیز به‌عنوان یکی از نهادهای مالی بین‌المللی در پاسخ به پاندمی کووید-۱۹، با تخصیص منابع مالی به کشورهای آسیب‌پذیر، به‌ویژه در جهت تقویت زیرساخت‌های بهداشتی و تأمین دسترسی به واکسن‌های کووید-۱۹، در کاهش اثرات منفی اقتصادی بحران سهم داشت. این نهاد علاوه بر ارائه تسهیلات مالی برای بازسازی و تقویت ظرفیت‌های بهداشتی، با تأکید بر حمایت از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، اقداماتی را جهت تقویت تاب‌آوری اقتصادی این کشورها در برابر بحران‌های آتی انجام داد.

با وجود تلاش‌های نهادهای بین‌المللی همچون صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی برای مدیریت بحران اقتصادی ناشی از پاندمی کووید-۱۹ و تأمین منابع مالی برای کشورهای آسیب‌دیده، این اقدامات در عمل نه تنها نتوانسته‌اند به بهبود شرایط کمک کنند، بلکه در برخی موارد به بدتر شدن اوضاع منجر شده‌اند. به‌ویژه سیاست‌های ریاضتی تحمیل شده از سوی این نهادها که بر کاهش هزینه‌های عمومی و اجرای اصلاحات ساختاری تأکید داشتند، باعث کاهش شدید بودجه‌های خدمات عمومی مانند بهداشت و آموزش، و همچنین کاهش حمایت‌های اجتماعی از گروه‌های آسیب‌پذیر شده است. این سیاست‌ها نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی را تشدید کرده و در برخی از کشورهای کم‌درآمد، حتی موجب کاهش دسترسی به خدمات بهداشتی و آموزشی شده است. علاوه بر این، تأخیر در ارائه کمک‌های مالی و عدم تناسب حجم کمک‌ها با نیازهای واقعی کشورهای در حال توسعه، باعث شد که این نهادها نتوانند به طور مؤثر شکاف‌های مالی ایجادشده در اثر بحران را پر کنند. به‌طور کلی، تمرکز بر سیاست‌های کوتاه‌مدت و مالی بدون توجه به اصلاحات بنیادی و هماهنگی، عملاً منجر به تشدید بحران‌ها و ناکامی در دستیابی به اهداف موردنظر شده است. نهادهای بین‌المللی می‌توانستند با ایفای نقش تسهیل‌گرانه در کاهش شکاف‌های اقتصادی و سیاسی، به تقویت حاکمیت اقتصادی جهانی کمک کنند. بحران کووید-۱۹ علاوه بر آنکه تهدید مشترک برای تمامی

کشورها بود، فرصتی برای ارزیابی ظرفیت‌های موجود در حاکمیت اقتصادی بین‌المللی نیز فراهم ساخت. این بحران، دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی را به اتخاذ اقدامات فوری و هماهنگ واداشت، اما ضعف‌های ساختاری این نظام را نیز آشکار کرد؛ بنابراین، برای آمادگی در برابر بحران‌های آتی، اصلاحات بنیادی در ساختارهای حاکمیتی و تقویت ابزارهای اجرایی ضروری است.

منابع فارسی

۱. باقری دولت‌آبادی، ع. (۱۴۰۲). دیپلماسی چینی سلامت و پویایی فزاینده اقتصاد چین در همه‌گیری کرونا. *پژوهش‌نامه ایرانی سیاست بین‌الملل*، ۱۱(۱۲)، ۳۰-۱. doi: 10.22067/irlip.2023.74561.1218
۲. جعفری، م. ح، محمودزاده، ا، و نیلی، م. (۱۴۰۲). اثر اقدامات مالی دولت‌ها بر نرخ ابتلا به کووید-۱۹. *پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۲۸(۹۶)، ۸۵-۵۳. doi: 10.22054/ijer.2023.73642.1186
۳. شهبازی، آ، و عضو، ب. (۱۴۰۳). کارنامه سازمان بهداشت جهانی در مقابله با کووید-۱۹ در ترازوی حقوق بین‌الملل: ضعف‌ها و پیشنهادهایی جهت اصلاح عمل سازمان. *پژوهش‌های حقوقی*، ۲۳(۵۸)، ۱۸۴-۱۵۳. doi: 10.48300/jlr.2023.387238.2294
۴. محمدنیا، م. (۱۴۰۲). کووید-۱۹، امنیت بهداشتی و دیپلماسی جهانی بهداشت. *مجلس و راهبرد*، ۳۰(۱۱۳)، ۱۳۹-۱۷۴. doi: 10.22034/mr.2022.4968.4787
۵. مصفا، ن، و کیانی، ر. (۱۴۰۳). مشروعیت اقدامات سازمان ملل متحد در دوران همه‌گیری کووید-۱۹. *سیاست جهانی*، ۱۳(۱)، ۷-۳۴. doi: 10.22124/wp.2024.26949.3326
۶. یوسفی، س، و سلیمانی، ح. (۱۴۰۲). فعالان محدود، فعالیت‌های نامحدود؛ بررسی نقش و عملکرد سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی (INGOs) در مقابله با بحران جهانی ویروس کرونا. *تحقیقات حقوقی بین‌المللی*، ۶۰(۱۶)، ۲۳۹-۲۵۷.

English References

1. Africanews. (2021, February 19). COVID-19: Africa to receive 300 million doses of Russia's Sputnik V vaccine. Retrieved from <https://www.africanews.com/2021/02/19/covid-19-africa-to-receive-300-million-doses-of-russia-s-sputnik-v-vaccine>
2. Baldwin, R., & di Mauro, B. W. (Eds.). (2020). *Economics in the Time of COVID-19*. Centre for Economic Policy Research.
3. Bhargava, V. (2021). The role of the international financial institutions in addressing global issues. Retrieved from https://gbdrrrf.org/system/files/privatefiles/international_financial_institutions_ifis.pdf
4. Boin, A., & 't Hart, P. (2022). From crisis to reform? Exploring three post-COVID pathways. *Policy and Society*, 41(1), 13-24. <https://doi.org/10.1093/polsoc/pubab007>

5. Bretton Woods Project. (2020, April 9). World Bank pandemic bond instrument fails in COVID-19 response. Bretton Woods Project. <https://www.brettonwoodsproject.org/2020/04/world-bank-pandemic-bond-instrument-fails-in-covid-19-response/>
6. Chitenderu, T.T. and Nwadi, R. (2022), "Policy Implications of IMF and World Bank Loans towards COVID-19 Economic Crisis on African's Development", Osabuohien, E., Odularu, G., Ufua, D. and Osabohien, R. (Ed.) COVID-19 in the African Continent, *Emerald Publishing Limited*, Leeds, pp. 247-262. <https://doi.org/10.1108/978-1-80117-686-620221022>
7. Chun, S., Naidoo, K., & Sobrinho, N. (2022). The impact of the IMF's COVID-19 support to developing and emerging economies. IMF Working Papers. <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2022/12/17/The-Impact-of-the-IMFs-COVID-19-Support-to-Developing-and-Emerging-Economies-527076>
8. Duggan, J., Morris, S., Sandefur, J., & Yang, G. (2020). Is the World Bank's COVID-19 crisis lending big enough, fast enough? New evidence on loan disbursements. *Center for Global Development*, October. Retrieved from <https://www.cgdev.org/sites/default/files/world-banks-covid-crisis-lending-big-enough-fast-enough-new-evidence-loan-disbursements.pdf>
9. Fortune Europe. (2023, June 17). UN chief rips IMF and World Bank for 'glaring failure' during pandemic—and 'bias and injustice built into the current international financial architecture'. *Fortune Europe*. <https://fortune.com/europe/2023/06/17/united-nations-imf-world-bank-glaring-failure-stres-test-pandemic/>
10. Goodman, P. S. (2020). How the wealthy world has failed poor countries during the pandemic. *The New York Times*, November. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2020/11/01/business/coronavirus-imf-world-bank.html>
11. Grittayaphong, P., & Restrepo-Echavarría, P. (2023). COVID-19: Fiscal Implications and Financial Stability in Developing Countries *Federal Reserve Bank of St. Louis Review*, Third Quarter 2023, pp. 137-49. <https://doi.org/10.20955/r.105.137-49>
12. Hirschmann, G. (2023). Crisis management in international organisations: The League of Nations' response to early challenges. *Cambridge Review of International Affairs*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/09557571.2023.2271984>
13. International Monetary Fund. (2020d). Questions and Answers: The IMF's response to COVID-19. <https://www.imf.org/en/About/FAQ/imf-response-to-covid-19>
14. International Monetary Fund. (2020e, March 26). *IMF Executive Board Approves a US\$120.9 Million Disbursement to the Kyrgyz Republic to Address the COVID-19*

- Pandemic.* <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/26/pr20115-kyrgyz-republic-imf-executive-board-approves-disbursement-to-address-covid-19-pandemic>
15. International Monetary Fund. (2020f, May 6). *IMF Executive Board Approves a US\$189.5 Million RCF Disbursement to Tajikistan to Address the COVID-19 Pandemic.* <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/05/06/pr20207-tajikistan-imf-executive-board-approves-a-us-189-5m-rcf-disbursement-to-address-covid19>
 16. International Monetary Fund. (2020g). IMF response to COVID-19. <https://www.imf.org/en/About/FAQ/imf-response-to-covid-19>
 17. International Monetary Fund. (2021a, April). The IMF's response to COVID-19: Questions and answers. Retrieved from <https://www.imf.org/en/About/FAQ/imf-response-to-covid-19#Q1>
 18. International Monetary Fund. (2022b, May 20). Chile receives IMF's first short-term liquidity line. IMF. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/05/20/pr22164-chile-receives-imfs-first-short-term-liquidity-line>
 19. International Monetary Fund. (2022c). The impact of the IMF's COVID-19 support to developing and emerging market economies. Retrieved from <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2022/261/article-A001-en.xml>
 20. IRPJ. (2021). The COVID-19 pandemic: An assessment of the response by global international organizations. *Intergovernmental Research and Policy Journal.* <https://irpj.euclid.int/articles/the-covid-19-pandemic-an-assessment-of-the-response-by-global-international-organizations/>
 21. Koh, C., & Wojnilower, J. (2023). IEO evaluation of IMF's emergency response to the COVID-19 pandemic: Staff survey results. IEO Background Paper, No. BP/23-01/06. Retrieved from <file:///C:/Users/PASARGAD%20PARDAZ/Downloads/erp-6-conclusions-and-recommendations-web-v2.pdf>
 22. Krasner, S. D. (1982). Structural causes and regime consequences: Regimes as intervening variables. *International Organization*, 36(2), 185–205. <https://doi.org/10.1017/S0020818300018920>
 23. Olsson, E.-K., & Verbeek, B. (2016). International organisations and crisis management: Do crises enable or constrain IO autonomy? *Journal of International Relations and Development*, 21(2), 275–299.
 24. SpringerProfessional.de. (2021). *Monetary Response to and Financial Implications of Covid-19.* <https://www.springerprofessional.de/monetary-response-to-and-financial-implications-of-covid-19/20335386>
 25. Tamale, N. (2021). Adding fuel to fire: How IMF demands for austerity will drive up

- inequality worldwide. Oxfam Policy & Practice, November. Retrieved from <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621210/bp-covid-loans-imf-austerity-110821-en.pdf;jsessionid=BC68CB4A64943A3DDBF277F76D83DBF0?sequence=1>
26. Tatar, M., Shoorekchali, J. M., Faraji, M. R., Seyyedkolaei, M. A., Pagán, J. A., & Wilson, F. A. (2022). COVID-19 vaccine inequality: A global perspective. *Journal of Global Health*, 2022 Oct 14;12:03072. doi: 10.7189/jogh.12.03072.
 27. Walker, J., Martin, M., Seery, E., Abdo, N., Kamande, A., Lawson, M. (2022), The 2022 Commitment to Reducing Inequality (CRI) Index, Oxfam International, October, available online at <https://www.oxfam.org/en/research/2022-commitment-reducing-inequality-cri-index>
 28. Welch, D. A. (2021). The Ontology of International Crisis. *Oxford Research Encyclopedias*. DOI: 10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-1569
 29. World Bank (2022a), Chapter 1. The economic impacts of the COVID-19 crisis, World Development Report 2022, available online at <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2022/brief/chapter-1-introduction-the-economic-impacts-of-the-covid-19-crisis>
 30. World Bank Group. (2022b, August). How the World Bank Group is helping countries address COVID-19 (coronavirus). Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/factsheet/2020/02/11/how-the-world-bank-group-is-helping-countries-with-covid-19-coronavirus#:~:text=It%20focuses%20on%20four%20main,build%20readiness%20for%20future%20pandemics.>
 31. World Bank Group. (2024a, October 4). IMF, WBG, and WHO Step Up Cooperation on Pandemic Preparedness. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/10/04/the-international-monetary-fund-the-world-bank-group-and-the-world-health-organization-step-up-cooperation-on-pandemic-p>
 32. World Bank Group. (2024b). The World Bank Group's Support to Countries during the COVID-19 Crisis. <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report/covid-response>
 33. World Bank. (2020c, April 2). World Bank Group launches first operations for COVID-19 (coronavirus) emergency health support, strengthening developing country responses. The World Bank. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/04/02/world-bank-group-launches-first-operations-for-covid-19-coronavirus-emergency-health-support-strengthening-developing-country-responses>

34. World Bank. (2020e). World Bank COVID-19 response. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report/covid-response>
35. World Bank. (2020f, December 14). 2020 Year in Review: The impact of COVID-19 in 12 charts. World Bank Blogs. <https://blogs.worldbank.org/en/voices/2020-year-review-impact-covid-19-12-charts>
36. World Bank. (2020g). The World Bank Group's support to countries during the COVID-19 pandemic. World Bank. <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report/covid-response>
37. World Bank. (2022d). The World Bank's early support to addressing COVID-19: Health and social response. An early-stage evaluation, November. Retrieved from <https://ieg.worldbankgroup.org/sites/default/files/Data/Evaluation/files/Covid-19-health-and-social-response.pdf>
38. World Resources Institute. (2023). International financial institutions. Retrieved from <https://www.wri.org/initiatives/international-financial-institutions>

Translated References to English

1. Africanews. (2021, February 19). COVID-19: Africa to receive 300 million doses of Russia's Sputnik V vaccine. Retrieved from <https://www.africanews.com/2021/02/19/covid-19-africa-to-receive-300-million-doses-of-russia-s-sputnik-v-vaccine>
2. Bagheri Dolatabadi, A. (2023). Chinese health diplomacy and the increasing dynamism of China's economy during the COVID-19 pandemic. *Iranian Journal of International Politics Research*, 12(1), 1-30. <https://doi.org/10.22067/irlip.2023.74561.1218>. **(In Persian)**
3. Baldwin, R., & di Mauro, B. W. (Eds.). (2020). *Economics in the Time of COVID-19*. Centre for Economic Policy Research.
4. Bhargava, V. (2021). The role of the international financial institutions in addressing global issues. Retrieved from https://gbdrrf.org/system/files/privatefiles/international_financial_institutions_ifis.pdf
5. Boin, A., & 't Hart, P. (2022). From crisis to reform? Exploring three post-COVID pathways. *Policy and Society*, 41(1), 13-24. <https://doi.org/10.1093/polsoc/puab007>
6. Bretton Woods Project. (2020, April 9). World Bank pandemic bond instrument fails in COVID-19 response. Bretton Woods Project. <https://www.brettonwoodsproject.org/2020/04/world-bank-pandemic-bond-instrument-fails-in-covid-19-response/>

7. Chitenderu, T.T. and Ncwadi, R. (2022), "Policy Implications of IMF and World Bank Loans towards COVID-19 Economic Crisis on African's Development", Osabuohien, E., Odularu, G., Ufua, D. and Osabohien, R. (Ed.) COVID-19 in the African Continent, *Emerald Publishing Limited*, Leeds, pp. 247-262. <https://doi.org/10.1108/978-1-80117-686-620221022>
8. Chun, S., Naidoo, K., & Sobrinho, N. (2022). The impact of the IMF's COVID-19 support to developing and emerging economies. IMF Working Papers. <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2022/12/17/The-Impact-of-the-IMFs-COVID-19-Support-to-Developing-and-Emerging-Economies-527076>
9. Duggan, J., Morris, S., Sandefur, J., & Yang, G. (2020). Is the World Bank's COVID-19 crisis lending big enough, fast enough? New evidence on loan disbursements. *Center for Global Development*, October. Retrieved from <https://www.cgdev.org/sites/default/files/world-banks-covid-crisis-lending-big-enough-fast-enough-new-evidence-loan-disbursements.pdf>
10. Fortune Europe. (2023, June 17). UN chief rips IMF and World Bank for 'glaring failure' during pandemic—and 'bias and injustice built into the current international financial architecture'. *Fortune Europe*. <https://fortune.com/europe/2023/06/17/united-nations-imf-world-bank-glaring-failure-stres-test-pandemic/>
11. Goodman, P. S. (2020). How the wealthy world has failed poor countries during the pandemic. *The New York Times*, November. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2020/11/01/business/coronavirus-imf-world-bank.html>
12. Grittayaphong, P., & Restrepo-Echavarría, P. (2023). COVID-19: Fiscal Implications and Financial Stability in Developing Countries *Federal Reserve Bank of St. Louis Review*, Third Quarter 2023, pp. 137-49. <https://doi.org/10.20955/r.105.137-49>
13. Hirschmann, G. (2023). Crisis management in international organisations: The League of Nations' response to early challenges. *Cambridge Review of International Affairs*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/09557571.2023.2271984>
14. International Monetary Fund. (2020d). Questions and Answers: The IMF's response to COVID-19. <https://www.imf.org/en/About/FAQ/imf-response-to-covid-19>
15. International Monetary Fund. (2020e, March 26). *IMF Executive Board Approves a US\$120.9 Million Disbursement to the Kyrgyz Republic to Address the COVID-19 Pandemic*. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/26/pr20115-kyrgyz-republic-imf-executive-board-approves-disbursement-to-address-covid-19-pandemic>
16. International Monetary Fund. (2020f, May 6). *IMF Executive Board Approves a US\$189.5 Million RCF Disbursement to Tajikistan to Address the COVID-19 Pandemic*.

- <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/05/06/pr20207-tajikistan-imf-executive-board-approves-a-us-189-5m-rcf-disbursement-to-address-covid19>
17. International Monetary Fund. (2020g). IMF response to COVID-19. <https://www.imf.org/en/About/FAQ/imf-response-to-covid-19>
 18. International Monetary Fund. (2021a, April). The IMF's response to COVID-19: Questions and answers. Retrieved from <https://www.imf.org/en/About/FAQ/imf-response-to-covid-19#Q1>
 19. International Monetary Fund. (2022b, May 20). Chile receives IMF's first short-term liquidity line. IMF. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/05/20/pr22164-chile-receives-imfs-first-short-term-liquidity-line>
 20. International Monetary Fund. (2022c). The impact of the IMF's COVID-19 support to developing and emerging market economies. Retrieved from <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2022/261/article-A001-en.xml>
 21. IRPJ. (2021). The COVID-19 pandemic: An assessment of the response by global international organizations. *Intergovernmental Research and Policy Journal*. <https://irpj.euclid.int/articles/the-covid-19-pandemic-an-assessment-of-the-response-by-global-international-organizations/>
 22. Jafari, M. H., Mahmoudzadeh, A., & Nili, M. (2023). The effect of government fiscal actions on COVID-19 infection rates. *Iranian Economic Research*, 28(96), 53-85. doi: 10.22054/ijer.2023.73642.1186. **(In Persian)**
 23. Koh, C., & Wojnilower, J. (2023). IEO evaluation of IMF's emergency response to the COVID-19 pandemic: Staff survey results. IEO Background Paper, No. BP/23-01/06. Retrieved from <file:///C:/Users/PASARGAD%20PARDAZ/Downloads/erp-6-conclusions-and-recommendations-web-v2.pdf>
 24. Krasner, S. D. (1982). Structural causes and regime consequences: Regimes as intervening variables. *International Organization*, 36(2), 185-205. <https://doi.org/10.1017/S0020818300018920>
 25. Mosafa, N., & Kiani, R. (2024). The legitimacy of United Nations actions during the COVID-19 pandemic. *Global Politics*, 13(1), 7-34. doi: 10.22124/wp.2024.26949.3326. **(In Persian)**
 26. Mohammadnia, M. (2023). COVID-19, health security, and global health diplomacy. *Majles and Strategy*, 30(113), 139-174. doi: 10.22034/mr.2022.4968.4787. **(In Persian)**
 27. Olsson, E.-K., & Verbeek, B. (2016). International organisations and crisis management: Do crises enable or constrain IO autonomy? *Journal of International Relations and Development*, 21(2), 275-299.

28. Shahbazi, A., & Abzou, B. (2024). The performance of the World Health Organization in combating COVID-19 under international law: Weaknesses and suggestions for reform. *Legal Research*, 23(58), 153-184. doi: 10.48300/jlr.2023.387238.2294. **(In Persian)**
29. SpringerProfessional.de. (2021). *Monetary Response to and Financial Implications of Covid-19*. <https://www.springerprofessional.de/monetary-response-to-and-financial-implications-of-covid-19/20335386>
30. Tamale, N. (2021). Adding fuel to fire: How IMF demands for austerity will drive up inequality worldwide. *Oxfam Policy & Practice*, November. Retrieved from <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621210/bp-covid-loans-imf-austerity-110821-en.pdf?jsessionid=BC68CB4A64943A3DDBF277F76D83DBF0?sequence=1>
31. Tatar, M., Shoorekchali, J. M., Faraji, M. R., Seyyedkolaei, M. A., Pagán, J. A., & Wilson, F. A. (2022). COVID-19 vaccine inequality: A global perspective. *Journal of Global Health*, 2022 Oct 14;12:03072. doi: 10.7189/jogh.12.03072.
32. Walker, J., Martin, M., Seery, E., Abdo, N., Kamande, A., Lawson, M. (2022), The 2022 Commitment to Reducing Inequality (CRI) Index, Oxfam International, October, available online at <https://www.oxfam.org/en/research/2022-commitment-reducing-inequality-cri-index>
33. Welch, D. A. (2021). The Ontology of International Crisis. *Oxford Research Encyclopedias*. DOI: 10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-1569
34. World Bank (2022a), Chapter 1. The economic impacts of the COVID-19 crisis, World Development Report 2022, available online at <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2022/brief/chapter-1-introduction-the-economic-impacts-of-the-covid-19-crisis>
35. World Bank Group. (2022b, August). How the World Bank Group is helping countries address COVID-19 (coronavirus). Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/factsheet/2020/02/11/how-the-world-bank-group-is-helping-countries-with-covid-19-coronavirus#:~:text=It%20focuses%20on%20four%20main,build%20readiness%20for%20future%20pandemics.>
36. World Bank Group. (2024a, October 4). IMF, WBG, and WHO Step Up Cooperation on Pandemic Preparedness. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/10/04/the-international-monetary-fund-the-world-bank-group-and-the-world-health-organization-step-up-cooperation-on-pandemic-p>

37. World Bank Group. (2024b). The World Bank Group's Support to Countries during the COVID-19 Crisis. <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report/covid-response>
38. World Bank. (2020c, April 2). World Bank Group launches first operations for COVID-19 (coronavirus) emergency health support, strengthening developing country responses. The World Bank. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/04/02/world-bank-group-launches-first-operations-for-covid-19-coronavirus-emergency-health-support-strengthening-developing-country-responses>
39. World Bank. (2020e). World Bank COVID-19 response. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report/covid-response>
40. World Bank. (2020f, December 14). 2020 Year in Review: The impact of COVID-19 in 12 charts. World Bank Blogs. <https://blogs.worldbank.org/en/voices/2020-year-review-impact-covid-19-12-charts>
41. World Bank. (2020g). The World Bank Group's support to countries during the COVID-19 pandemic. World Bank. <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report/covid-response>
42. World Bank. (2022d). The World Bank's early support to addressing COVID-19: Health and social response. An early-stage evaluation, November. Retrieved from <https://ieg.worldbankgroup.org/sites/default/files/Data/Evaluation/files/Covid-19-health-and-social-response.pdf>
43. World Resources Institute. (2023). International financial institutions. Retrieved from <https://www.wri.org/initiatives/international-financial-institutions>
44. Yousefi, S., & Soleimani, H. (2023). Limited actors, unlimited activities; examining the role and performance of non-governmental international organizations (INGOs) in addressing the global COVID-19 crisis. *International Legal Studies*, 60(16), 239-257. **(In Persian)**

